

Sygn. akt IV CSK 335/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa D. B. i W. W.

przeciwko S. Spółce Akcyjnej z siedzibą w C. i Z. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 kwietnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 24 listopada 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

1) oddala skargę kasacyjną,

2) zasądza solidarnie od powodów na rzecz pozwanej S. SA z siedzibą w C. kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego,

3) zasądza solidarnie od powodów na rzecz pozwanej spółki pod firmą Z. z o.o. z siedzibą w S. kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2015 r Sąd Okręgowy w G. oddalił w całości powództwo W. W. i D. B. o zasądzenia solidarnie od pozwanych S. S.A. z siedzibą w C. oraz "Z." Sp. z o.o. z siedzibą w S. kwoty 10.000.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 25 lipca 2012 r. do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy swe rozstrzygnięcie oparł się na następującym stanie faktycznym i rozważaniach prawnych:

Powodowie, jako akcjonariusze spółki, byli zainteresowani zbyciem posiadanych przez siebie większościowych pakietów akcji W. S.A. W styczniu 2012 r., po doniesieniach prasowych o poszukiwaniu przez W. S.A. inwestora, T. K. zgłosił się do W. S.A. z propozycją zakupu akcji przez S. S.A. z siedzibą w C.. Ponieważ S. S.A. nie dysponowało oczekiwaną kwotą od 8.000.000 do 10.000.000 zł w gotówce, zaproponowano zawarcie umowy inwestycyjnej, w ramach której S. S.A. nabyłaby akcje powodów w zamian za akcje nowej emisji S. S.A., a w konsekwencji S. S.A. uzyskałaby kontrolę nad W. S.A. i doszłoby do połączenia obu spółek. Do przedmiotowej transakcji miałoby dojść w II półroczu 2012 r. - ze względu na złą sytuację W. S.A. umożliwiłoby to konsolidację wyników w II półroczu i ocenę stanu W. S.A. W rozmowach poruszono również kwestię przeniesienia produkcji mrożonek do zakładów S. S.A. w C., sprzedaży nieruchomości W. S.A. przy ul. P. w G., gdzie znajdował się zakład produkcji mrożonek rybnych, podjęcia przez S. S.A. negocjacji z dostawcami W. S.A. oraz dofinansowania przez S. S.A. w postaci zapłaty zobowiązań W. S.A. w kwocie około 5.000.000 zł i restrukturyzacji W. S.A.

W dniu 13 lutego 2012 r., pomiędzy W. W. i D. B. a "Z." Sp. z o.o. oraz W. S.A. z siedzibą w G. i S. S.A. z siedzibą w C. podpisany został list intencyjny, w którego preambule strony oświadczyły, iż powodowie są wyłącznymi właścicielami akcji stanowiących łącznie 41,26% udziału w kapitale zakładowym W. SA oraz 66,70% ogólnej liczby głosów w W. SA, przy czym W. W. jest wyłącznym właścicielem akcji W. stanowiących 20,63% udziału w kapitale zakładowym oraz 33,35% liczby głosów w W., zaś D. B. jest wyłącznym właścicielem akcji W.

stanowiących 20,63% udziału w kapitale zakładowym oraz 33,35% liczby głosów w W. Z. Sp. z o.o. jest większościowym akcjonariuszem spółki S. W ramach planu rozwojowego i restrukturyzacyjnego S. oraz W., przewidziano połączenie spółek S. z W. poprzez przeniesienie całego majątku W. na S., jako spółkę przejmującą w zamian za akcje nowej emisji S., które będą wydane akcjonariuszom W.. Spółki zamierzały doprowadzić do połączenia w trzech etapach. W pierwszym etapie miało dojść do podwyższenia kapitału zakładowego S. w drodze emisji nowych akcji na okaziciela w trybie subskrypcji prywatnej w rozumieniu art. 431 § 2 pkt 1 k.s.h. z wyłączeniem prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy w całości, i akcje te miały zostać zaoferowane akcjonariuszom spółki W., a ich pokryciem miały być wkłady niepieniężne w postaci akcji W. według ustalonej relacji - w rezultacie czego S. nabędzie akcje stanowiące 65,9% głosów W.. W ostatnim, trzecim etapie podpisujący list intencyjny przewidzieli połączenie S. i W. poprzez przeniesienie całego majątku W. na S. w zamian za akcje nowej emisji S., które zostaną wydane innym niż S. akcjonariuszom W., tj. poprzez połączenie się przez przejęcie w rozumieniu art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., gdzie W. będzie spółką przejmowaną, a S. spółką przejmującą.

Po podpisaniu listu intencyjnego S. SA przystąpiła do przeprowadzenia prawnego i ekonomicznego badania W. SA we własnym zakresie. W tym celu przedstawione zostały pozwany spółkom dokumenty przygotowane przez W. SA i powodów ze stanem na dzień 31 grudnia 2011 r. W tym zakresie przekazany został m.in. bilans W. SA, w którym wartość odpisów na należności wynosiła 1.595.538,38 zł, przy kwocie należności brutto wynoszącej 27.201.990,55 zł.

Następnie, przedstawiciele S. SA i W. SA przystąpili do przygotowania umowy inwestycyjnej i w dniu 22 lutego 2012 r. pomiędzy powodami, W. SA i pozwany umowa ta została zawarta. Przedmiotem umowy inwestycyjnej było w szczególności ustalenie zasad, na jakich S. nabędzie od powodów udziały imienne W. celem uzyskania większościowego udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu W. w wysokości 65,9% ogólnej liczby głosów w W.. Strony umowy inwestycyjnej były zgodne, co do tego, że nabycie akcji W. przez S. stanowi jeden z etapów przedsięwzięcia zmierzającego do połączenia S. i W. poprzez przeniesienie całego majątku W. na S. w zamian za akcje nowej emisji S., które będą wydane

akcjonariuszom W., tj. poprzez łączenie się przez przejęcie w rozumieniu art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., gdzie W. będzie spółką przejmowaną a S. spółką przejmującą. Spółki S. oraz W. planują doprowadzić do połączenia. W pierwszym etapie ustalono przeprowadzenie podwyższenia kapitału zakładowego S. w drodze emisji nowych akcji na okaziciela w trybie subskrypcji prywatnej w rozumieniu art. 431 § 2 pkt 1 k.s.h. z wyłączeniem prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy w całości, a następnie zaoferowanie tych akcji powodom, które dadzą im ostatecznie 19,99% udziału w kapitale zakładowym S.. W trzecim etapie przewidziano połączenie obu spółek przez przeniesienie całego majątku spółki W. na S. w zamian za akcje nowej emisji S.

W § 5 ust. 3 umowy strony zobowiązały się do wzajemnego współdziałania mającego na celu zapobieżenie zaistnieniu warunku rozwiązującego oraz do wzajemnego współdziałania przy wykonywaniu umowy nie tylko w sposób wynikający z jej treści, ale w każdy inny, zgodny z prawem sposób, który będzie bezpośrednio zmierzał do osiągnięcia celu umowy, tj. nabycia przez powodów akcji S. i niezwłocznego wprowadzenia tak objętych akcji S. do publicznego obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w W. S.A.

W przypadku nienależytego wykonania obowiązków opisanych w ust. 3 z winy pozwanych, strony były solidarnie zobowiązane do zapłaty na rzecz powodów, jako solidarnych wierzycieli kary umownej w wysokości 10.000.000 zł w terminie 14 dni od dnia wezwania do jej uiszczenia (§ 5 ust. 4). Z kolei w przypadku nienależytego wykonania obowiązków wynikających z § 5 ust. 3 z winy powodów lub W., strony te będą solidarnie zobowiązane do zapłaty na rzecz pozwanych jako wierzycieli solidarnych kary umownej w wysokości 10.000.000 zł w terminie 14 dni od dnia wezwania do jej uiszczenia.

Powodowie i W. zobowiązali się też solidarnie, że do dnia powołania T. K. do zarządu W., spółka ta będzie prowadzić swoje przedsiębiorstwo w toku jego normalnej działalności gospodarczej i zgodnie z dotychczasową należytą praktyką zawodową oraz ani W. ani powodowie nie dokonają jakiegokolwiek czynności mającej istotny wpływ na majątek W.

W dniu 22 lutego 2012 r. pomiędzy W. S.A. oraz S. S.A. zawarta została również umowa współpracy. W preambule umowy strony oświadczyły, iż w związku z planami rozwojowymi i restrukturyzacyjnymi S. oraz W., planowane jest połączenie S. z W. poprzez przeniesienie całego majątku W. na S. w zamian za akcje nowej emisji S., które będą wydane akcjonariuszom W., tj. poprzez łączenie się przez przejęcie w rozumieniu art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., gdzie W. będzie spółką przejmowaną a S. spółką przejmującą. W dalszej części strony powtórzyły większość czynności przewidzianych w liście intencyjnym i w umowie inwestycyjnej w tym podwyższenie kapitału zakładowego spółki S.

W dniu 24 maja 2012 r. Walne Zgromadzenie akcjonariuszy S. SA podjęło uchwałę w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego z kwoty 665.000 zł do kwoty 793.414,80 zł w drodze emisji 1.284.148 nowych akcji zwykłych na okaziciela serii D o wartości nominalnej 0,10 zł, które zostaną w całości pokryte wkładami niepieniężnymi w postaci akcji imiennych W. SA w łącznej liczbie 6.695.520, stanowiących łącznie 41,27% udziału w kapitale zakładowym W. oraz 65,9% ogólnej liczby głosów W. Wartość przedmiotu wkładów niepieniężnych, wnoszonych na pokrycie akcji serii D, określono na łącznie 8.873.455,20 zł zgodnie z wyceną sporządzoną przez Zarząd S. zaakceptowaną przez biegłego rewidenta (§ 1). W § 2 uchwały pozbawiono dotychczasowych akcjonariuszy Spółki prawa poboru akcji, ze względu na ważny interes Spółki związany z koniecznością objęcia akcji przez indywidualnie oznaczonych inwestorów będących właścicielami w/w akcji imiennych W., wnoszonych do Spółki S. tytułem aportu w zamian za akcje serii D, tj. powodów. W § 3 uchwały przewidziano, że objęcie akcji nastąpi w drodze: złożenia przez zarząd S. SA oferty objęcia akcji skierowanej do powodów, przyjęcia oferty objęcia akcji przez powodów oraz zawarcia przez Spółkę S. z powodami umów o objęcie akcji, o których mowa w art. 431 § 2 pkt 1 k.s.h. Przy tym przewidziano, że objęcie akcji nastąpi w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie uchwały, a wniesienie wkładów niepieniężnych na pokrycie akcji serii D nastąpi najpóźniej z chwilą objęcia akcji serii D. Jednocześnie upoważniono zarząd Spółki S. do wykonania uchwały, a w szczególności do podjęcia wszelkich czynności związanych z przeprowadzeniem subskrypcji prywatnej akcji serii D oraz podwyższeniem kapitału zakładowego Spółki w drodze emisji akcji serii D (§ 5).

Walne Zgromadzenie podjęło również uchwałę w przedmiocie ubiegania się o dopuszczenie akcji serii D do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w W. SA oraz zawarcia umowy o rejestrację akcji serii D w depozycie papierów wartościowych.

W związku z brakiem zgody banku obsługującego S. SA na poręczenie kredytów W. SA, zarząd S. zwrócił się do „B.” SA o przyznanie kredytu w wysokości całego zadłużenia W. SA na okres 3 lat na zakup nieruchomości W. SA przy ul. P., wskazując jednocześnie, że dzięki takiemu rozwiązaniu W. będzie w stanie spłacić wszystkie zobowiązania wobec Banku „B.” SA. W odpowiedzi, „B.” SA nie wyraził zgody na udzielenie kredytu w takiej formie.

W czerwcu 2012 r. pomiędzy T. K. a K. W., jako delegowanym członkiem zarządu, wystąpiły problemy we współpracy.

Wniosek do K. ostatecznie został złożony w dniu 18 czerwca 2012 r., o czym M.C. poinformowała adwokata R. N. w dniu 19 czerwca 2012 r. W związku z tym, w tym samym dniu adwokat R. N. zwrócił się do M. L. o przesłanie projektu dokumentacji dotyczącej zaoferowania powodom i objęcia przez nich akcji nowej emisji S. W odpowiedzi, M. L. poinformowała, że N. pracuje jeszcze nad dokumentacją i po uzyskaniu akceptacji S. przekaże opracowane projekty. Wobec tego, adwokat R. N. zwrócił się o zadeklarowanie konkretnej daty przekazania dokumentacji przed upływem dwutygodniowego terminu rozpatrywania wniosku przez K.

W dniu 26 czerwca 2012 r. powodowie przesłali projekt umowy objęcia akcji uwzględniający wprowadzonej przez nich zmiany, wskazując, że jeszcze w tym samym dniu zamierzają podpisać umowę. W. W., żądając podpisania umowy w dniu 26 czerwca 2012 r., groził zawiadomieniem prokuratury o popełnieniu przestępstwa przez T. K. w razie niezawarcia umowy. Na ten dzień W. SA nie dysponowała jednak uchwałą K. w zakresie rejestracji zmian wynikających z powziętych uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy tej spółki, która została przesłana faksem w dniu 27 czerwca 2012 r. W dniu 27 czerwca 2012 r. radca prawny K. M. wskazał, że zawarcie umów będzie technicznie możliwe od dnia 28 czerwca 2012 r., prosząc o uzgodnienie z reprezentantami S. miejsca i czasu

podpisania umowy. W dniu 28 czerwca 2012 r. w godzinach wieczornych radca prawny K. M. omawiał z pełnomocnikiem powodów projekt umowy objęcia akcji w wersji przewidującej przeniesienie własności akcji w odrębnej umowie. Jeszcze tego samego K. M. przesłał pełnomocnikowi powodów projekt umowy w wersji zaproponowanej przez N., przewidującej jednocześnie objęcie akcji i wniesienie wkładów. W dniu 29 czerwca 2012 r. R. N. wskazał na możliwość zawarcia umowy jedynie w wersji dwuetapowej omawianej z K. M. Wersja ta została jednak zakwestionowana tego samego dnia przez M. L. - prawnika biura maklerskiego, która wskazała na niezgodność z uchwałą walnego zgromadzenia akcjonariuszy S. S.A. z dnia 24 maja 2012 r. Jednocześnie przedstawiła projekt umowy obejmujący objęcie akcji i wniesienie wkładu niepieniężnego. Stanowisko to podtrzymała podczas spotkania w dniu 29 czerwca 2012 r., wskazując na ewentualne problemy z podwyższeniem kapitału zakładowego. Spotkanie odbyło się z udziałem powodów, pełnomocników powodów – R. N. i M. G., przedstawicieli S. SA – K. K. i T. K. oraz M. L. Toczyło się ono w nerwowej atmosferze, powodowie nadal naciskali na przedstawicieli S. SA i proponowali zawarcie jej w wersji dwuetapowej. Przedstawiciele S. SA odmówili jednak podpisania umowy w tym kształcie, wskazując na ryzyko odmowy zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego. Ostatecznie uzgodniono, że podpisana zostanie umowa w kształcie zaproponowanym przez N. SA, po uprzednim założeniu i zdeponowaniu przez powodów akcji będących przedmiotem aportu na rachunku papierów wartościowych w N. SA. Uzgodniono również termin podpisania umów objęcia akcji S. na 14 lipca 2012 r.

Dnia 2 lipca 2012 r. doszło do kolejnego spotkania w oddziale N. w G., podczas którego ze względu na brak możliwości zaksięgowania akcji W. SA ustalono, że do ponownego spotkania dojdzie w dniu 6 lipca 2012 r. We wskazanym dniu, powodowie domagali się podpisania umów objęcia akcji. Przedstawiciele S. SA wskazali, że zamierzają przystąpić do podpisania umów, proponując jednocześnie wyjaśnienie wątpliwości związanych z podnoszoną przez nich wadliwością przedłożonych im do podpisu umów oraz ze złożeniem przez „B.” SA w dniu 5 lipca 2012 r. wezwania do natychmiastowej spłaty wymagalnych rat kredytu pod rygorem wypowiedzenia umowy kredytowej. W dniu 6 lipca 2012 r.

powodowie zażądali od pozwanych zaoferowania do objęcia akcji do dnia 9 lipca 2012 r. do godz. 11.00. Na spotkaniu we wskazanym terminie pozwani podali, że ich zamiarem i wolą jest podpisanie umów, jednakże po wyjaśnieniu istotnych dla transakcji okoliczności - podnoszonych wcześniej wadliwości przedłożonych im umów, pogorszenia stanu majątkowego W. w związku z wypowiedzeniem przez bank umów kredytowych. Chcieli również wyjaśnić informację o złożeniu przez jednego z wierzycieli wniosku o ogłoszenie upadłości.

W piśmie z dnia 5 lipca 2012 r. „B.” SA wezwał W. SA do natychmiastowego uregulowania zaległości oraz podstawienie w dniu 9 lipca 2012 r. środków w kwocie 48.400 USD w ramach akredytywy. W dniu 6 lipca 2012 r., po powyższym wezwaniu, dokonano wypłaty wynagrodzeń pracownikom, w tym powodom, na łączną kwotę 700.000 zł. Następnie w pismach z dnia 9 lipca 2012 r. Bank wypowiedział umowy kredytowe i wezwał do spłaty zadłużenia w kwocie odpowiednio 3.530.794,89 zł i 2.004.129,32 zł. W innym piśmie z tego samego dnia Bank wypowiedział umowę o linię kredytową.

W piśmie z dnia 9 lipca 2012 r. powodowie złożyli oświadczenie o odstąpieniu z winy S. na mocy art. 491 k.c. od umowy inwestycyjnej i wezwali pozwanych, jako zobowiązanych solidarnie, do zapłaty w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania kwoty 10.000.000 zł tytułem kary umownej na rzecz powodów jako wierzycieli solidarnych. Pismo to zostało doręczone pozwanym w dniu 10 lipca 2012 r. Uchwałą Rady Nadzorczej W. S.A. z dnia 16 lipca 2012 r. T. K., po złożeniu rezygnacji, został odwołany z zarządu. Następnie W. SA złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości spółki. W dniu 29 sierpnia 2012 r. powodowie dokonali zbycia akcji imiennych serii A1 uprzywilejowanych co do głosu. Następnie w dniu 15 listopada 2012 r. powodowie dokonali zbycia dalszych posiadanych przez siebie akcji W. SA.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odnosząc się do podnoszonej przez pozwanych kwestii kwalifikacji umowy inwestycyjnej, Sąd Okręgowy uznał, że nie ma ona zasadniczego znaczenia dla możliwości dochodzenia zapłaty z tytułu kary umownej zastrzeżonej w umowie. Determinowała natomiast możliwość (ewentualnie: zakres i sposób) stosowania do

takiej umowy przepisów art. 487-497 k.c., regulujących wykonanie i skutki niewykonania zobowiązań wynikających z umów wzajemnych, wśród których nie znajduje się jednak regulacja dotycząca kary umownej. Zdaniem Sądu I instancji, ustalenie, że dana umowa stanowi umowę wielostronną wykluczało zastosowanie do takiej umowy przepisów art. 487-497 k.c.

Sąd Okręgowy wskazał, że w dniu 13 lutego 2012 r. strony (powodowie, W. S.A. z siedzibą w G., Z. Sp. z o.o. z siedzibą w S. oraz S. S.A. z siedzibą w C.) podpisały list intencyjny, z którego wynikało, że wspólnym celem przedsięwzięcia stron było połączenie spółek W. i S. poprzez przeniesienie całego majątku W. na S. w zamian za akcje nowej emisji S. (art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h.). Strony zgodnie zaakceptowały w/w projekt (przedsięwzięcie) i jego poszczególne etapy oraz postanowiły współdziałać ze sobą i innymi podmiotami zaangażowanymi w celu jego sprawnej realizacji oraz nie czynić niczego, co mogłoby opóźnić lub udaremnić jego realizację w jakiegokolwiek części. Jednocześnie określiły ogólne działania w zakresie due diligence i realizacji przedsięwzięcia. Zawarły również uzgodnienia w przedmiocie zachowania poufności.

Sąd Okręgowy stwierdził, że umowa inwestycyjna określała tzw. czynności wykonawcze składające się na I etap przedsięwzięcia w postaci połączenia spółek W. i S. i w tej mierze strony przyjmowały na siebie określone obowiązki. Okoliczność ta, niezależnie od wielości podmiotów występujących w umowie, wskazywała zatem, że umowa miała charakter organizacyjny i nie prowadziła bezpośrednio do przysporzenia na rzecz którejkolwiek ze stron - organizowała współdziałanie stron w celu realizacji wspólnego celu i określała ich obowiązki w tej mierze, co z kolei stanowi cechę charakterystyczną umowy wielostronnej. Nie była to natomiast, w ocenie Sądu Okręgowego, umowa o objęciu akcji, zważywszy, że w analizowanej umowie powodowie zobowiązali się dopiero do zawarcia z S. umowy o objęciu akcji nowej emisji na zasadach określonych w uchwale Walnego Zgromadzenia S. o podwyższeniu kapitału zakładowego S.

Nadto Sąd I instancji podkreślił, że każde oświadczenie woli podlega wykładni, także wtedy, gdy przybrało formę pisemnej umowy. W tym kontekście treść listu intencyjnego i pozostałe dowody zgromadzone w sprawie dotyczące

wspomnianego kontekstu faktycznego, w którym zawarto umowę inwestycyjną w sposób niebudzący wątpliwości potwierdzały, iż umowa inwestycyjna nie była umową o objęciu akcji i służyła realizacji przedsięwzięcia w postaci połączenia spółek W. i S. - stanowiła etap realizacji tego przedsięwzięcia.

Przyjęcie, iż umowa inwestycyjna, jako stanowiąca umowę wielostronną, wykluczała zastosowanie przepisów art. 487-497 k.c., nie oznaczało to jednak w ocenie Sądu Okręgowego, że powodowie nie mogli dochodzić należności z tytułu kary umownej zastrzeżonej w przedmiotowej umowie. Umowa, jako umowa nienazwana, nadal podlegała ocenie na gruncie przepisów ogólnych przewidzianych dla wszystkich umów (ogólny reżim kontraktowy), tj. art. 471-486 k.c. Jak stanowi zaś art. 483 § 1 k.c., można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna).

W kwestii skutków odstąpienia od umowy dla możliwości dochodzenia zastrzeżonej kary umownej Sąd Okręgowy przychylił się do poglądu, że odstąpienie od umowy (wynikające z naruszenia zobowiązania) nie może niweczyć prawa do kary umownej zastrzeżonej na wypadek niewykonania zobowiązania.

Sąd Okręgowy wskazał, że w analizowanej sprawie została zawarta grupa umów, które zmierzały do osiągnięcia wspólnego celu tj. połączenia spółek W. S.A. i S. S.A. Zarówno umowa inwestycyjna, jak i umowa o współpracy wzajemnie uzupełniały się dla osiągnięcia tego celu. Istnienie zaś wspólnego celu oraz kontekst, jaki tworzą te umowy, nakazywały interpretować poszczególne oświadczenia woli w taki sposób, że dostrzega się w nich pewne niewyrażone wprost obowiązki, np. w postaci rozszerzonego obowiązku lojalności stron, wynikający stąd, że zachowania poszczególnego podmiotu względem drugiej strony zobowiązania mogą jednocześnie wpływać na sytuację wszystkich innych stron związanych umów. Osiągnięcie wspólnego celu, jakim było połączenie w/w spółek, wymagało zatem współdziałania stron obu umów. Powyższe oznaczało również, zdaniem Sądu Okręgowego, że przy ocenie istnienia obowiązku pozwanych zapłaty kary umownej uwzględnienia wymagały także okoliczności związane z realizacją umowy o współpracy oraz celu w postaci połączenia spółek

W. SA i S. SA. Mając to na uwadze oraz materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, Sąd Okręgowy uznał, że nie można mówić o uchyleniu się przez pozwanych od zawarcia umowy objęcia akcji S. w zamian za akcje W., polegającym na bezpodstawnej odmowie jej zawarcia, co zachodziłoby w razie świadomego działania lub zaniechania zmierzającego do bezpodstawnego nie zawarcia umowy, a przynajmniej godzenia się z takim skutkiem.

W szczególności Sąd I instancji podkreślił, że pozwani wykazali wolę zawarcia z powodami umowy objęcia akcji S. w zamian za akcje W. (jako aport niepieniężny). Ponadto, takie okoliczności, jak:

- zwiększenie ilości członków rady nadzorczej W. do 7 osób zamiast odwołania dwóch z pięciu członków rady nadzorczej, w miejsce których powołane miały być osoby rekomendowane przez S.;

- formułowanie w dniu 25 czerwca 2012 r. przez powoda W. W. groźby zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa w razie niezawarcia umowy;

- zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez T. K. zakończone umorzeniem dochodzenia wobec braku znamion czynu zabronionego;

- wypowiedzenie umów kredytowych przez „B.” S.A., niewątpliwie skutkujące pogorszeniem sytuacji finansowej W. S.A.,

- pojawienie się informacji o złożeniu przez jednego z wierzycieli wniosku o ogłoszeniu upadłości W. S.A., w przypadku której połączenie spółek byłoby niemożliwe (art. 491 k.s.h.);

- proponowane przez powodów zawarcie umów w dwóch etapach, które wywoływało wątpliwości co do zgodności z uchwałą Walnego Zgromadzenia S. z dnia 24 maja 2012 r. niewątpliwie nie leżały po stronie pozwanych.

Okoliczności te były podnoszone przez pozwanych w spotkaniach z powodami i niewątpliwie miały wpływ na realizację celu w postaci połączenia spółek, któremu służyć miała również umowa objęcia akcji. Zdaniem Sądu Okręgowego, zgromadzony materiał dowodowy wskazywał, że strony uzgodniły i zaakceptowały termin 14 lipca 2012 r., do którego miało dojść do zawarcia umowy objęcia akcji. Zatem do złożenia przez powodów oświadczenia o odstąpieniu od

umowy doszło przed upływem terminu, w którym umowa objęcia akcji miała być zawarta. Zdaniem Sądu I instancji, powodowie w sposób subiektywny ocenili działania strony pozwanej, której nie można (wobec braku w umowie terminu wykonania zobowiązania) odmówić prawa do swobodnej oceny i wyjaśnienia pojawiających się wątpliwości. A taka sytuacja zaistniała wobec oceny dokonanej przez świadka J. Z., pełniącego funkcję doradcy pozwanych. Nie można było - w ocenie Sądu Okręgowego - ostrożności prezentowanej przez osoby reprezentujące pozwanych uznać za chęć uchylenia się przez nich od zobowiązań podjętych w umowach. Okoliczność ta nie została przez powodów udowodniona.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 483 § 1 k.c. w zw. z art. 471 k.c. oraz art. 6 k.c. a contrario oddalił powództwo w całości, o czym orzekł w pkt. I wyroku.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację, jaką wnieśli powodowie pod wyroku Sądu Okręgowego w G.

Uznał dokonaną przez Sąd I Instancji ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego za prawidłową, wszechstronną i obiektywną. Sąd Okręgowy ocenił wiarygodność poszczególnych środków dowodowych z uwzględnieniem ich indywidualnych cech oraz obiektywnych okoliczności im towarzyszących i odnoszących się do przedmiotowej sprawy. Uzasadnienie orzeczenia zostało sporządzone rzetelnie, z przytoczeniem dowodów, którym Sąd dał wiarę, a którym odmówił wiarygodności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r. II CKN 817/00, LEX nr 56906).

Wskazał, że strony zawarły dwie umowy w dniu 13.02.2012r. list intencyjny oraz w dniu 22.02.2012 r. umowę inwestycyjną. Umowy te zostały zawarte pomiędzy powodami a pozwanymi i W. S.A. Natomiast W. S.A. i S. S.A. zawarły dodatkowo umowę o współpracy. Wszystkie te umowy dotyczyły projektu dotyczącego połączenia tych dwóch spółek. Przedmiotem umowy inwestycyjnej było ustalenie zasad, na jakich S. S.A. nabędzie akcje imienne W. S.A. Strony ustaliły, że nabycie akcji W. S.A. przez S. S.A to jeden z etapów projektu zmierzającego do połączenia S. S.A. i W. S.A. poprzez przeniesienie całego

majątku W. S.A. na S. S.A. w zamian za akcje nowej emisji S. S.A., które będą wydane powodom - akcjonariuszom większościowym W. S.A.

Niewątpliwie do dnia 9.07.2012 r. strony nie zawarły umowy o objęciu akcji, a w tym dniu powodowie złożyli oświadczenie o odstąpieniu od umowy inwestycyjnej i wezwali pozwanych do zapłaty kary umownej w związku z nienależytym wykonaniem zobowiązania. Jednak jako nieuzasadnione i nieznajdujące oparcia w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie uznał Sąd Apelacyjny twierdzenia, że nastąpiła zwłoka po stronie pozwanych, uprawniająca powodów do domagania się kary umownej. Pozwani stawiali się na każde wezwanie powodów w celu zawarcia umowy o objęciu akcji i wniesieniu aportu. Zaangażowali się w inwestycję poprzez swoich pracowników, dokonali przebudowy struktury organizacyjnej przedsiębiorstwa, połączyli działy handlowe spółek oraz działu eksportu, dokonali restrukturyzacji spółki, zwolnili zbędnych pracowników, spowodowali zakup surowca z odroczonym terminem płatności, dokonali poręczenia weksli W. S.A., zawarli nową korzystniejszą umowę dystrybucyjną, wreszcie dokonali przeniesienia pracowników produkcyjnych oraz linii produkcyjnej z G. do C. Te wszystkie czynności jednoznacznie świadczyły o prawdziwym zaangażowaniu S. S.A. i właściwej współpracy pomiędzy spółkami w celu połączenia przedsiębiorstw. Te wszystkie czynności miały miejsce do połowy czerwca 2012 r. Następnie doszło do zwołania Rady Nadzorczej W. S.A. w dniu 21.06.2012 r. i ustalono datę objęcia akcji na 14.07.2012 r., co potwierdzili świadkowie A. Z. - Przewodniczący Rady Nadzorczej W. S.A., J. Z. oraz W. K. i T. K.; również wynika to z notatki sporządzonej przez świadka M. L. Następnie doszło do szeregu spotkań, w których nadal strony uzgadniały poszczególne elementy umowy przejęcia akcji i wniesienia aportu. Dopiero w dniu 27.06.2012 r. została podjęta uchwała Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych, która otworzyła drogę do zawarcia umowy o objęciu akcji. Następnie w dniu 2.07.2012 r. przyczyny techniczne nie pozwoliły na podpisanie umowy, co strony zgodnie przyznały. Natomiast w dniu 6.07.2012 r. ujawniły się nowe okoliczności, które pozwani chcieli wyjaśnić. Dotyczyło to decyzji banku o postawieniu w stan wymagalności kredytu „B.” udzielonego W. S.A., nieprawidłowości opinii biegłej L. W., która została sporządzona na błędnej podstawie prawnej tj. na podstawie art.

312¹ k.s.h., a powinna być sporządzona na podstawie art. 312 k.s.h. i najprawdopodobniej uniemożliwiłaby Sądowi wyrażenie zgody na dokonanie podwyższenia kapitału S. S.A., odmowy złożenia oświadczenia przez akcjonariuszy- powodów, że akcje nie są zastawione zgodnie § 2 umowy inwestycyjnej oraz sprawdzenia informacji o prawdopodobnym wniosku o zgłoszenie upadłości W. S.A złożonym przez wierzyciela. Te wszystkie okoliczności w zaistniałej sytuacji wymagały wyjaśnienia wobec naganego zachowania się powodów na tym spotkaniu i sygnałów odebranych, jako wrogie już wcześniej - zawiadomienie Prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa co do wywożenia linii produkcyjnej, wywożenie konserw do innego podmiotu, a nie do S. S.A., wywiezienie w tym czasie szyn znajdujących się na terenie zakładu, brak informacji do S. S.A. o sprzedaży dwóch samochodów i surowca W. S.A., sprzedaży umowy pożyczki przez W. S.A, proponowanie zawarcia umowy objęcia akcji i wniesienia aportu w dwóch etapach wbrew uchwale Walnego Zgromadzenia S. S.A. o jednoczesnym dokonaniu tych transakcji. Te wszystkie okoliczności świadczyły i uzasadniały utratę zaufania do powodów jako partnerów biznesowych również do ich działań i dobrych zamiarów oraz intencji w zakresie zawarcia umowy objęcia akcji. W tej sytuacji brak było, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zwłoki w działaniu pozwanych, a tym samym brak zawinionego ich działania. Skoro powodowie odstąpili od umowy już 9.07.2012 r., nie dając możliwości wyjaśnienia tak istotnych kwestii w zakresie kondycji finansowej W. S.A. i możliwości połączenia spółek, to brak jest po stronie pozwanych zawinienia w postaci zwłoki w zawarciu umowy objęcia akcji.

Sąd Apelacyjny podzielił ocenę, że umowa inwestycyjna ma charakter wielostronnej umowy organizacyjnej, która określała obowiązki wielu stron w celu realizacji wspólnego celu, jakim było połączenie spółek.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji prawidłowo ocenił też całość procesu nazwanego projektem. Strony oprócz umowy inwestycyjnej zawarły list intencyjny oraz umowę o współpracy (tylko spółki), deklaracja w umowie inwestycyjnej wskazywała cel w postaci połączenia spółek w trzech etapach i przedmiot umowy tj. ustalenie zasad, na jakich S. S.A nabędzie od powodów akcje imienne W. S.A . Strony były zgodne co do tego, że nabycie akcji W. S.A. przez S.

S.A. stanowi jeden z etapów projektu zmierzającego do połączenia spółek poprzez przeniesienie całego majątku W. S.A. na S. S.A. w zamian za akcje nowej emisji S. S.A., które będą wydane powodom. Sąd Okręgowy prawidłowo wskazał, że strony podpisały list intencyjny, z którego wynikało, że celem przedsięwzięcia było połączenie spółek, a następnie odniósł się do umowy inwestycyjnej, oceniając ją od względem ważności oraz charakteru tej umowy, uznając ją za umowę wielostronną organizacyjną w celu osiągnięcia konkretnego rezultatu, jakim było połączenie spółek. Sąd I instancji prawidłowo wykluczył wobec tego zastosowanie przepisów do tyczących umów wzajemnych art.487-497 k.c., a więc również art.491 k.c. i prawidłowo uznał, że umowa może być oceniana na gruncie art. 471-486 k.c.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że pozwani wykazali wolę zawarcia umowy objęcia akcji z powodami. Wskazał na okoliczności, które leżały po stronie powodów i one miały wpływ na realizację celu w postaci połączenia spółek. Sąd Okręgowy uznał, że niewykonanie zobowiązania w postaci zawarcia umowy o objęciu akcji wynikało z nienależytego zachowania powodów w postaci braku współdziałania i okoliczności na które strony nie miały wpływu (wypowiedzenie umów kredytowych przez „B.” S.A. skutkujące pogorszeniem sytuacji finansowej W. i pojawienie się informacji o złożeniu przez jednego z wierzycieli wniosku o ogłoszenie upadłości W., w przypadku której połączenie spółek byłoby niemożliwe (art. 491 k.s.h.). Sąd Okręgowy prawidłowo też uznał, że oświadczenie o odstąpieniu (9.07.2012 r.) zostało złożone przed upływem terminu, w którym umowa objęcia akcji miała być zawarta. Sąd I instancji zasadnie wskazał, że ostrożności pozwanych nie może uznać za chęć uchylenia się przez nich od zobowiązań podjętych w umowach.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie doszło do naruszenia art. 6 k.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c. i w zw. z art. 471 k.c. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej pokrywa się w pełni z zakresem odpowiedzialności dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 471 k.c.). Z tego względu przesłanki obowiązku zapłaty kary umownej określone są przez pryzmat ogólnych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej. Kara umowna przewidziana w art. 483 k.c. stanowi więc odszkodowanie, a zobowiązany do zapłaty kary umownej za opóźnienie może

bronić się zarzutem, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (por. wyrok SN z dnia 11.2.1999 r., sygn. III CKN 166/98, LEX nr 521867, wyrok SN z dnia 6.10.2010 r., sygn. II CSK 180/10, LEX nr 970070).

Dla powstania obowiązku zapłaty kary umownej niezbędne jest spełnienie łącznie dwóch przesłanek pozytywnych. Pierwszą z nich jest istnienie skutecznego postanowienia umownego kreującego obowiązek świadczenia kary (kontrola pod względem swobody umów, obejścia prawa, zasad współżycia społecznego). Drugą przesłankę stanowi niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność.

Jak przyjął Sąd drugiej instancji, nie można było ustalić daty końcowej przeniesienia akcji z uwagi na konieczność zatwierdzenia wyceny przez biegłego sądowego oraz uzgodnienia parytetów wymiany w oparciu o tę wycenę. Tak więc umowa inwestycyjna nie przewidywała terminu zawarcia umowy o objęciu akcji. Strony na spotkaniu w dniu 6.07.2012 r. nie doszły do porozumienia i podpisania umowy o objęciu akcji w związku z zaistnieniem nowych okoliczności wskazanych wyżej, niezależnych od dłużników. Wobec tego nie można było uznać, że pozwani dopuścili się zwłoki w spełnieniu świadczenia, a co za tym idzie nie ziściła się przesłanka do odstąpienia od umowy i żądania zapłaty kary umownej zgodnie z § 5 ust. 4 umowy inwestycyjnej.

Powodowie wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. Zarzucili w niej naruszenie: art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. przez brak jednoznacznego wyводу w zakresie wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku; art. 382 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 zd. 2 i art. 245 k.p.c. przez pominięcie wskazanego w skardze kasacyjnej materiału dowodowego; art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c.. Poza przepisami postępowania powodowie zarzucili naruszenie: art. 65 § 2 k.c.; art. 483 § 1 w zw. z art. 471 k.c. i § 5 ust. 3 i 4 umowy inwestycyjnej przez uznanie, że przesłanki kary umownej powinny być oceniane z punktu widzenia ewentualnego połączenia spółek; art. 390 § 1 zd. 2 k.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c. i z art. 389 § 2 k.c. przez ich niezastosowanie pomimo oceny, iż umowa inwestycyjna w zakresie obowiązku zaoferowania powodom akcji

miała charakter umowy przedwstępnej; art. 483 § 1 k.c. w zw. z art. 491 § 1 oraz art. 471 k.c. i art. 476 k.c. przez nieuwzględnienie powództwa w razie uznania, że doszło do skutecznego odstąpienia przez powodów od umowy; art. 455 w zw. z art. 38 w zw. z art. 368 § 1 i 382 k.s.h. przez uznanie, że przewodniczący rady nadzorczej spółki W. lub sama rada nadzorcza byli umocowani do składania oświadczeń w imieniu spółki; art. 483 § 1 k.c. w zw. z art. 471, 476 k.c. i § 5 ust. 3 i 4 umowy inwestycyjnej przez błędne uznanie, że na dzień zamknięcia rozprawy nie powstały przesłanki zapłaty kary umownej. Na tych podstawach powodowie wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że art. 328 § 2 k.p.c. ten może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną w tych wyjątkowych wypadkach, gdy uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji zawiera braki uniemożliwiające dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia, co uniemożliwia przeprowadzenie kontroli kasacyjnej. Tylko bowiem wówczas stwierdzone wady mogą mieć wpływ na wynik sprawy (por. np. wyrok z dnia 9 maja 2013 r., II UK 301/12, nie publ.; (por. np. wyroki z dnia 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10, nie publ.; z dnia 18 kwietnia 2012 r., II PK 197/11, nie publ.; z dnia 3 października 2012 r., II PK 64/12, nie publ.). W danej sprawie zarzuty dotyczące konstrukcyjnych wad uzasadnienia sprowadziły się do niespójności, wewnętrznych sprzeczności w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Wobec tego trzeba podnieść, że odpowiednie stosowanie przez Sąd drugiej instancji art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oznacza, że uzasadnienie orzeczenia tego Sądu nie musi zawierać wszystkich elementów przewidzianych dla uzasadnienia sądu pierwszej instancji. Jeżeli sąd drugiej instancji podziela ocenę dowodów sądu pierwszej instancji, to nie ma obowiązku ponownego przytaczania w uzasadnieniu przyczyn, dla których określonym dowodom odmówiono wiarogodności i mocy dowodowej. Wystarczy wówczas stwierdzenie, że podziela argumentację zamieszczoną w uzasadnieniu orzeczenia sądu pierwszej instancji, w którym poszczególne dowody zostały wyczerpująco omówione. Tak postąpił Sąd Apelacyjny w (...) już we wstępnej części pisemnych motywów, przy czym odwołał się również do oceny prawnej sądu

pierwszej instancji, i podzielił ją w całości, co do oceny procesu nazwanego projektem. Sąd drugiej instancji obowiązany jest zamieścić w uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania, są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy. Modyfikacja wymagań uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji wynika z obowiązku ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c., nakazującego konieczność sporządzenia go w sposób wskazujący, że wszystkie zarzuty apelacji były rozważone przed wydaniem rozstrzygnięcia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2013 r., III CSK 70/12; z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 639/12, nie publ.).

Sąd Apelacyjny dopełnił tego obowiązku, koncentrując się na zarzutach apelacji, co w kontekście podnoszenia w skardze kasacyjnej pominięcia części materiału dowodowego pozwala uznać zarzut ten za nieuzasadniony, albowiem w apelacji powód nie wskazał naruszenia art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 i art. 245 k.p.c., a jedynie na podstawie art. 233 § 1 w związku z art. 245 i 253 k.p.c. kwestionował błędną ocenę protokołów i notatek ze spotkań w dniach 28, 29 czerwca 2012 r. oraz 2, 6 i 9 lipca 2012 r. Do tego zarzutu odniósł się Sąd Apelacyjny, uznając dokonaną przez Sąd pierwszej instancji ocenę zebranego materiału dowodowego za prawidłową, wszechstronną i obiektywną. Szczegółowo opisał też przebieg spotkań w tych dniach i wyciągnął na ich podstawie przyjął, iż strony uzgodniły podpisanie umowy objęcia akcji na dzień 14 lipca 2012 r.

Postawiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c. ma, według skarżących, usprawiedliwiać brak zbadania przez Sąd drugiej instancji, czy w chwili zamknięcia rozprawy przed tym Sądem, nie doszło do zwłoki po stronie pozwanej, powodującej aktualizację obowiązku zapłaty kary umownej. Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c., podstawą rozstrzygnięcia o roszczeniu jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, przy czym przez stan rzeczy należy rozumieć zarówno istniejące okoliczności faktyczne, jak i stan prawny. Sąd drugiej instancji w pisemnych motywach wskazał, że złożenie przez powodów oświadczenia o odstąpieniu od umowy zerwało węzeł obligacyjny łączący strony. Poza tym, jak ustalił Sąd Apelacyjny, na chwilę zamknięcia rozprawy w drugiej instancji

powodowie zbyli należące do nich akcje a uczynili to wkrótce po złożeniu przez nich oświadczenia o odstąpieniu od umowy z pozwaną spółką.

Oceniając zarzucane w skardze kasacyjnej naruszenie prawa materialnego, trzeba podkreślić, iż Sąd drugiej instancji słusznie skoncentrował się na kwestii, czy doszło do niewykonania przez pozwane spółki zobowiązania niepieniężnego na skutek okoliczności, za które ponoszą one odpowiedzialność. Jest to niezbędny warunek powstania obowiązku zapłaty kary umownej zastrzeżonej w umowie inwestycyjnej - niezależnie od kwalifikacji prawnej tej umowy oraz innych wyznaczonych w niej celów włącznie z przekształceniem spółek przez ich połączenie - na wypadek nienależytego wykonania obowiązku współdziałania w osiągnięciu jednego z etapów umowy, polegającego na nabyciu przez powodów akcji pozwanej spółki, które miały być pokryte przez każdego z nich wkładami niepieniężnymi w postaci akcji spółki W. i niezwłocznego wprowadzenia tak objętych akcji do publicznego obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych. Warunkiem solidarnej odpowiedzialności pozwanych spółek z tytułu kary umownej było ustalenie, iż do nieobjęcia przez powodów akcji doszło z winy tych spółek.

Zgodnie z ustaleniami faktycznymi poczynionymi w sprawie, pozwane, realizując spoczywający na nich ciężar wykazania okoliczności wyłączających ich odpowiedzialność za niewykonanie zobowiązania wykazały, że niewykonanie zobowiązania związanego z objęciem przez powodów akcji jest następstwem okoliczności, za które nie ponoszą odpowiedzialności. Sąd Apelacyjny przedstawił szczegółowo okoliczności wskazujące, że pozwane spółki wykazywały wolę zawarcia umowy objęcia akcji, a brak współdziałania odnosił się do powodów. Poza tym zaszły okoliczności niezależne od woli stron, polegające na pogorszeniu się sytuacji finansowej spółki W. i pojawieniu się informacji o złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości tej spółki. W związku z tym, że akcje w spółce S. miały być pokryte akcjami w spółce W., powoływanie się na konieczność sprawdzenia tych okoliczności, które okazały się później prawdziwe, nie mogłoby zostać uznane za wyraz uchylania się przez pozwane spółki od zobowiązań zaciągniętych w umowach z powodami i to bez względu na to jak kwalifikować zobowiązanie do udostępnienia powodom akcji spółki S. (także wtedy, gdyby uznać, iż umowa

inwestycyjna w tym zakresie ma cechy umowy przedwstępnej - art. 390 k.c.). Poczynione w sprawie ustalenia faktyczne nie dają podstaw do przyjęcia, iż zobowiązanie pozwanej spółki do udostępnienia własnych akcji w zamian za akcje spółki W. miało bezwzględny charakter, niezależny od sytuacji finansowej tej spółki, która uległa pogorszeniu na tyle, że uzasadnione stało się zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości. Ocenę tę usprawiedliwia także, uwzględniony przez Sąd Apelacyjny, szerszy zakres porozumienia z udziałem spółek prawa handlowego i akcjonariuszy obejmujący w dalszej perspektywie połączenia spółek.

Z tych wszystkich względów należy podzielić stanowisko Sądu Apelacyjnego oparte na podstawie poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, że powstrzymywanie się ze spełnieniem świadczenia przez pozwaną spółkę było od dnia 14 lipca 2012 r. aż do dnia zbycia akcji przez powodów usprawiedliwione, a wobec tego nie zasługiwało na uwzględnienie powództwo o zapłatę kary umownej, zastrzeżonej na wypadek niewykonania zobowiązania pozwanej spółki do udostępnienia powodom swych akcji w zamian za wkłady niepieniężne w postaci akcji spółki W.

Dlatego Sąd Najwyższy na podstawie 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną powodów.

jw